

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. IV. Argumenta Contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

§. IV.

Argumenta Contraria.

Primum: Principium ex se indeterminatum & indifferens non potest exire in actum, nisi prius determinetur ab alio, quod sit in actu, seu quod habeat ex se, vel in se determinationem; sed voluntas humana, ut est libera libertate indifferentia, est principium ex se indeterminatum aut indifferens ad utrumlibet: ergo voluntas non potest exire in actum, nisi ab alio determinetur, scilicet à Deo. Maj. patet, quia idem manens idem semper facit idem: ergo principium indeterminatum semper manebit indeterminatum, nisi ad unum determinetur. Resp. dist. maj. Non potest exire in actum, nisi prius determinetur ab alio per modum determinationis generalis circa bonum in communi, con. per modum determinationis specialis circa hoc vel illud bonum, qualis à Thomistis prædeterminatio physica statuitur, ne. maj. ad cujus prob., dist. conf., nisi ad unum determinetur, vel à se, vel ab alio, con. ab alio tantum, ne. conf. Ea est principii liberi virtus, ut posita inclinatione ad bonum in communi, & ejusdem representatione, possit se ipsum determinare ad hoc vel illud amplectendum aut relinquendum. Responsio est S. Thomæ 1. 2. q. 9. a. 6. ad 3. *Dicendum, inquit, quod Deus movet voluntatem hominis, sicut universalis Motor ad universale objectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac universali motione, homo non potest aliquid velle; sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud, quod est verè bonum, vel apparens bonum. Deinde nonne Deus summe liber seipsum determinat?*

2. Deus est causa prima, cui omnis causa secunda essentialiter subordinatur: ergo priusquam causa secunda operetur, moveri debet à prima per influxum aliquem, in ipsa causa secunda receptum, ac talem omnino, qualis intelligitur per physicam præmotionem. Resp. ne. conf. quia sine hac præmotione multipliciter intelligi potest, quomodo Deus sit causa prima, eidemque omnis causa secunda essentialiter subordinetur. 1. quidem, quia ipse cuilibet causæ secundæ tribuit suum esse, & omnem virtutem agendi, quæ ad operationem quamcunque causæ secundæ necessario præsupponitur. 2. quia idem esse & virtutem cujuscunque causæ secundæ Deus conservat. 3. quia insuper quamlibet causam secundam pro priori signo naturæ constituit in actu primo proximo ad agendum proximè expeditam, idque secundum modum, & conditionem propriam cujuscunque causæ secundæ in particulari. 4. quia ipse solus habet virtutem, agendi à se, & est simul causa universalissima, à qua omnis alia causa dependet in agendo, ita ut impossibile sit, ullam aliam causam operari quidquam, nisi illo quoque per simultaneum concursum in eandem actionem immediatè influente. Quod autem præter hæc omnia ad rationem primæ causæ requiratur influxus alius cum libertate creata incompotibilis, nemo jure exigit.

Dices tamen: Juxta S. Thomam q. 3. de Creatione a. 7. *Simpliciter concedendum est, Deum operari in natura & voluntate operantibus, ita quidem, ut ad quamlibet actionem moveat; nam, Quia nulla res per seipsam movet vel agit, nisi sit movens non motum, tertio modo dicitur una res esse causa actionis alterius, in quantum movet eam ad agendum; in quo non intelligitur collatio aut conservatio virtutis activæ, sed applicatio virtutis ad actionem: sicut homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso, quod applicat*

applicat acumen cultelli ad incidendum movendo ipsum. Et quia natura inferior agens non agit, nisi mota ---- sequitur de necessitate, quod Deus sit causa actionis cujuslibet rei naturalis, ut movens & applicans virtutem ad agendum ---- Sic ergo Deus est causa actionis cujuslibet, in quantum dat virtutem agendi, & in quantum conservat eam, & in quantum applicat actioni, & in quantum ejus virtute omnis alia virtus agit ---- Sequitur, quod ipse in quolibet operante operetur non exclusa operatione voluntatis & naturæ. Ergo planè juxta S. Thomam Deus quamlibet actionem operatur, non tantum tribuendo virtutem, aut concurrente solum, sed etiam applicando, & præmovendo physicè.

Resp. ne. conf., si intelligatur de præmotione physica, uti post Bannezium à Thomistis explicatur. Ut mentem Angelici Doctoris hoc loco intelligamus, advertendum est, posse motum ab aliqua causa ita imprimi, ut tamen ejus determinatio dependeat ab alia: Sic ventus navi motum imprimit; motum tamen navi impressum in hanc aut illam partem determinare potest Navarchus; Sic etiam motus cultello impressus potest in sui determinatione dependere vel ab inæqualitate ligni, vel à causa alia. Id tamen discriminis hoc eodem loco agnoscit S. Doctor inter voluntatem & causas alias naturales, quod voluntas, utpote potentia libera, possit ipsa motum impressum determinare, non item aliæ causæ naturales; uti enim ad 12. ait: *Deus voluntati dedit dominium sui actus, ut non esset obligata ad alteram partem contradictionis; quod quidem dominium naturæ non dedit, cum per suam formam sit determinata ad unum.* Et ad 13. *Causa prima non ita agit in voluntate, ut eam de necessitate ad unum determinet, sicut determinat naturam; & ideo determinatio actus relinquitur in potestate rationis & voluntatis.*

Hic igitur motus prævius juxta S. Thom. non est præmotio physica, quæ ad alteram contradictionis partem prædeterminet; sed talis est, ut ejus determinatio relinquantur in potestate rationis & voluntatis. Quod enim voluntas, ut alibi dicit, determinatè exeat in hunc vel illum actum non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate. Quid autem per hunc motum prævium intelligat S. Doctor, hoc loco non ita clarè explicat. P. Daniel existimat, neutiquam intellexisse qualitatem aliquam ab omni perceptione distinctam, quæ nec agat per illustrationem, nec per inspirationem, aut similem modum, animæ cognoscenti & appetenti proprium; sed esse perceptionem aliquam objecti, quæ animam rationalem moveat, ita tamen, ut determinatio actus relinquantur in potestate rationis & voluntatis. Uti enim S. Doctor ait in 2. sent. dist. 25. q. 1. a. 1. *Deus operatur in omnibus; ita tamen, quod in unoquoque secundum ejus conditionem.*

3. Admitti debet in Deo perfectum dominium in nostras voluntates; sine præmotione physica non datur perfectum hujusmodi dominium, cum potius voluntas nostra foret actuum suorum Domina. Resp. dist. maj. perfectum dominium, quod tamen sit cum voluntate nostra libera compossibile, con. quod cum libertate hac sit impossibile, nego. Patet ex præc. responsione, quot modis Deus voluntatum nostrarum Dominus sit: quod autem etiam voluntas nostra aliquatenus actuum suorum Domina sit, nihil est inconveniens, imò hoc erat necessarium posito, quod Deus eidem voluerit concedere libertatem, quod iterum tanquam supremus Dominus facere potuit. Audiamus iterum S. Thom. q. 22. de verit. a. 5. ad. 5. *Hoc est proprium voluntatis, inquit, ut voluntas est, quod sit Domina suorum actuum.* Et q. 9. de Pot. a. 1. ad 3. *Solæ substantiæ rationales habent dominium sui actus, itaque in ipsis est agere & non agere.*

Dices: Script. & SS. PP. dicunt, Deum applicare cor & voluntatem hominum ad se ita, ut non sit, qui possit resistere voluntati ejus: *Cor Regis in manu Do-*

E e e

Do-

Domini est, quocunque voluerit, inclinabit illud: converte me, & converte, &c. Item S. Aug. dicit: *Deus de ipsis hominum voluntatibus, quod vult, facit.* Et S. Paulus: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei:* ergo datur prædeterminatio physica, per quam Deus infallibiliter voluntates moveat. Resp. ne. conf. & dist. istos textus: Deus applicat, movetque voluntatem & cor, per qualitatem prædeterminantem ex se connexam cum tali actu, nego. per gratias congruas, id est, per illustrationes & inspirationes, non inferentes necessitatem, sed suaviter allicientes, quibus hominem ita vocat, inquit S. Aug. lib. 1. ad Simpl. q. 2. *Quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat.* con. Difficultas hæc est Theologica, de concordia gratiæ efficacis cum libertate, quam examinare, non est huius loci. Interim breviter per hoc efficacia gratiæ explicatur, quod Deus ex thesauro suo gratiarum infinito talem det gratiam, quam prævidet, conjunctum iri cum consensu: Sufficiens autem dicitur illa, quæ posset quidem consensum obtinere, non tamen obtinebit: ergo Dei miserentis est, quod talem det gratiam congruam, cui consensurus est homo, dum alii dat talem, cui consensurus non est; nec tamen hic justè conqueri potest, cum habeat gratiam sufficientem, cum qua posset bene operari, si vellet: & per hoc hæc ipsa gratia in aliquo sensu efficax est, cum reddat hominem potentem bene operari: & hunc effectum habet illa semper, quamvis non habeat ulteriorem, quia homo non vult uti hoc auxilio.

4. Deus non potest concurrere cum creaturis concursu simultaneo: ergo concurrit præmovendo physicè. prob. ant. Nisi concurrat præmovendo, sed tantum concursu simultaneo, expectare debet Deus determinationem creaturæ, ut se determinet ad concurrendum cum illa; hoc dici non potest, quia sic Deus subjaceret creaturæ. Resp. ne. ant. ad prob. dist. maj. expectare debet determinationem creaturæ, nisi Deus per scientiam mediam prævideat, quid creatura qualibet, in quibuscunque circumstantiis, & quibuslibet cum auxiliis factura sit, con. si hoc prævideat Deus, nego. Theologi nostri, ut mysterium hoc explicent, triplicem in Deo distinguunt scientiam, realiter quidem unam, formaliter tamen diversam, nempe scientiam simplicis intelligentiæ, scientiam visionis, & scientiam mediam. Prima est illa, per quam Deus cognoscit rerum omnium essentias, & omnia possibilia præcisè ut talia. Secunda est illa, per quam Deus ab æterno omnia absolute & determinatè futura aut existentia pro quacunque temporis differentia cognoscit ut talia. Tertia est illa, per quam Deus cognoscit libera conditionatè futura, etiam quæ absolute nunquam erunt: hoc est, cognoscit, quid faceret unaquæque creatura, si esset in talibus aut talibus circumstantiis, si tale aut tale haberet auxilium &c. Itaque per scientiam simplicis intelligentiæ videt Deus, quidquid potest facere, v. g. Petrus ad agendum expeditus: per scientiam visionis videt, quidquid absolute factururus sit: per scientiam mediam videt etiam, quid faceret in omni circumstantia possibili. Ita dixit de Sidoniis Christus, quod acturi fuissent penitentiam, si ibidem facta fuissent miracula, quæ facta sunt in Bethsaida. Cum igitur Deus per scientiam mediam omnem creaturæ determinationem in quibuslibet circumstantiis prævideat, concurrit cum illa concursu simultaneo, quin eidem subiaceat, aut illius minuat libertatem. Et per hanc scientiam mediam explicant Theologi nostri concordiam libertatis cum gratia efficaci, prædefinitione & prædestinatione.

5. Si Deus non præmoveat, sed concurrat modo explicato, tunc fit instrumentum creaturæ. Resp. ne. hanc prop. quia instrumentum debet esse an-

rece-

tecedenter in potestate agentis, ut illo tanquam ignobiliore utatur, ad quos volet usus, quod certè convenire non potest Deo concurrenti, qui liberrimè suam omnipotentiam creaturæ offert, & applicat. Et sanè, si Princeps misero naufraganti manum tenderet ex libero & liberali affectu, quis eum propriè vocaret instrumentum? potiùs auxiliatorem diceret benevolum & potentem, quàm ut instrumenti nomine illum contemptim appellet. Quòd si malè agat creatura, sibi illa imputet, quòd contra Dei voluntatem concursu Divino abutatur. Hinc conqueritur Deus apud Isai. c. 43. *Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis*: quod tamen non ita intelligendum est, quasi Deus esset servus creaturæ, sed tantùm, quòd creatura Dei omnipotentiæ sibi applicatâ abutatur ad malum.

6. Etiam concursus Dei simultaneus tollit libertatem; nam posito hoc concursu non potest non poni actus: ergo ponitur necessariò. Resp. ne. prop. ad prob. dist. ant. non potest non poni actus consequenter, con. antecedenter, ne. ant. & conf. Quando positus est actus, haud dubiè non potest non poni, sed in ipsa positione exercet creatura suam libertatem, quia actum ita ponit, ut potuisset non ponere; nec enim concursus simultaneus illi antecedenter necessitatem infert, sed habet se concomitanter ad liberam creaturæ determinationem. Deus autem exercet suam libertatem, dum liberrimè suam potentiam creaturæ applicat ad utrumque oppositum: deinde libertatem relinquit creaturæ, ut prodeat in actum secundum; in sententia autem prædeterminante solus Deus libertatem exerceret, cum solus prædeterminationem liberè poneret, ex qua tanquam ex antecedenti infallibiliter sequeretur actus creaturæ.

§. V.

*De Futurorum contingentium veritate
& Præscientia Dei.*

Quæstio hinc agitur, an contingentium tam absolutè quàm conditionatè futurorum, jam nunc determinata veritas detur? v. g. an hæc propositio, *Petrus cras pugnabit*, jam sit nunc determinatè vera, vel determinatè falsa? an consequenter Deus illius veritatem aut falsitatem ab æterno jam præviderit? Qua in re dicendum est, propositiones de futuris contingentibus esse determinatè veras, vel determinatè falsas. Probatur ex principio ipsius Aristotelis, quamvis ipse non semper sibi constet: *Propositio est vera aut falsa ab eo, quod res est, vel non est in seipsa pro tempore importato per copulam.* Atqui res, seu objectum propositionis de futuro contingente determinatè est, aut determinatè non est pro tempore importato per copulam: ergo propositio de futuro contingente est determinatè vera, aut determinatè falsa; & quidem non ab eo, quod res est determinatè nunc, vel non est nunc determinatè, cum nunc non sit tempus importatum per copulam; sed ab eo, quod res est cras, vel pro alio tempore futuro determinatè, cum hoc solùm sit tempus importatum per copulam. Prob. subf. in exemplo, *Petrus cras pugnabit*: Evidens est non qualicumque, sed evidentia principii omnium primi, quòd Petrus determinatè pugnabit cras, aut determinatè non pugnabit cras, cum cras tam parùm possit simul idem esse & non esse, quàm hodie, & cras non possit simul poni utrum-

E e e 2

que